

V. Tammani

kirjastuse ja kooliraamatute päälao

teateleht

1925. aasta septembri kuul.

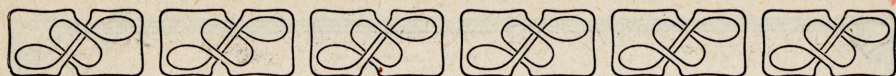

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Address: Tartu, Tähe tän. 84.

Kõnetraat 4-44.

6 18895098

V. Tammani kirjastusel ilmusid trükist
järgmised uudised:

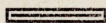
„Huvitaja” IV jagu

lugemik IV õppeaasta jaoks

kokku seadnud

V. Tamman ja A. Rull.

312 suurt lehekülge. Hind kõvas köites 200 mrk.
(Lähemat lhk. 5 ja siia juure lisatud erilehel!)

„Laste-laul I”

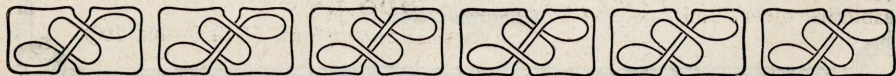
kooli-laulmisraamat, I jagu.

Ühehäälsed lastelaulud ja laulumängud I ja II
õppeaasta jaoks

kokku seadnud

Voldemar Tamman ja Juhan Aavik.

72 suurt lehekülge. Hind toredas pappköites 120 mrk.
(Lähemat lhk. 6 ja siia juure lisatud erilehel!)

V. Tammani kirjastusel ilmunud:

1. „Huvitaja“ I jagu,

aabits ja alglugemik I õppeaasta jaoks, kokku seadnud **V. Tamman** ja **A. Rulli**. II trükk. Hind kõvas köites 100 mrk.

See raamat on leidnud õpetajaskonna rahulolemise, mida tõendab asjaolu, et ta paari aasta jooksul peaaegu üle maa on tarvitusele võetud. Selleks on põhjustanud „Huvitaja“ praktiline laad ja vastavus meie koolinõuetele, nimelt: 1) aabitsaosa on korraldatud lugemis-kirjutusmeetodi nõuete kohaselt seotud kõnест ja lastekohastest lugemispaladest, mitte üksikutest sõnadest ja sidumata lausetest; 2) lugemismaterjal on huvitavamaks tehtud hulga sisukohaste piltide läbi; 3) huvitavat lugemismaterjali jätkub raamatu 160-nel suurel leheküljel terve I õppeaasta jaoks; 4) raamat ei lagune laste käes, sest tal on vastupidavad riidekõide pappkaantega.

Meie vanem tuntud koolimees M. O k a s arvustab „Huvitaja I“ „Eesti Kirjanduses“ (1924. a., nr. 6, lhk. 248) järgmiselt:

„See raamat on esimeses trükkis leidnud tee koolidesse. Teine trükk on esimesest mitmeti parem ja leiab õpetajate ja laste poolehoidu suuremal määral kui esimene trükk. Võrreldes esimese trükiga on teise trüki aabitsaosas ridadevahesid suurendatud, nii et õpilase silmale read kättesaadavamaks, ülevaatlikumaks on muutunud. Trükitähed on selged, silmapaistvad. Aabitsaosa on teostatud lugemis-kirjutusmeetodi nõuete kohaselt. Väikeste tähtede piirkonnas esitatud kirjatähed on loomulikud ja lihtsad, nagu nad käitsi kirjutamisel tuletakse. Suurte tähtede piirkonnas on kirjatähed teistsugused, kunstikujulised, nagu neid käitsi kirjutamisel harilikult ei tuleta. Neid järele teha on lapsel raske ja ei ole ka soovilik. Paremini jääda väikeste tähtede piirkonnas antud kirjutusvormide juurde. Tamman-Rulli aabitsaosa lugemispalad on jutustavad või kirjeldavat laadi. Sabloonilised, mõtteühendused üksiklaused puuduvad. Lugemispalad vastavad piltidele ja viimaste kaasas olevaile normaalsõnadele. Pildid aabitsaosas on värvilised, ilusad. Aabitsa lugemikuosa on, võrreldes esimese trükiga, kaunisti täiendatud. Endistele on juurde lisatud 31 lugemispala, nii et autori arvates materjalist jätkuaks algõpilastele terveks aastaks. Lugemik on jaotatud nelja ossa, ligemalt kaugemale minnes, vastavalt koduloo õppenõuetele: 1) kodusest elust, 2) õues ja aias, 3) koolielust, 4) mitmesugust. Lugemikuosas on pildid värvidetud; nad on selged ja proportsionaalsuse suhtes rahuldavad nad vaatleja silma täiesti. Üldiselt on Tamman-Rulli „Huvitaja I jagu“ koolile ja kodule soovilik raamat.“

Eesti õpet. liidu esimees **E. Martinson** refereerides Haapsalu õpetajatepäeval 15. märtsil s. a. lugemise õpetamisest algkoolis leidis seni Eestis ilmunud aabitsaist olevat kõige parema Tamman-Rulli „Huvitaja I“.

(Vaata „Kasvatus“ nr. 6, 1925, lhk. 190).

2. „Huvitaja“ II jagu,

lugemik II õppeaasta jaoks, kokku seadnud V. Tamman ja A. Rull.

Hind kõvas köites 160 mrk.

„Huvitaja“ II jagu on aabitsa ja alglugemiku järg. Lugemismaterjali väljavalimisel on püütud silmas pidada huvitavuse, eakohasuse, sisulise väärtuse ja mitmekülsuse põhimõtteid. On katsutud pakkuda võimalikult rohkesti ilusaid jutte ja luuletusi, mis suudaksid valmistada lastele rõõmu ja ülendada nende meelt, arendada nende maitset ja keelt ehk jälle luua lõbusat kevade-, talve-, jõulu- või vastlatuju. Õpetlikud ja asjalikud palad on püütud lastele suupäraseks teha, et nad ei läheks igavaks. Kogu lugemismaterjal on rühmitatud üheksasse päätükki: 1) laste kodusest elust, 2) metsa teelt, 3) vete vallast, 4) kenal kevadel, 5) ilusal suvel, 6) sumedal sügisel, 7) pakasel talvel, 8) inimeste elust ja tegevusest ja 9) kodumaalt. Ühtekokku on raamatu 224 leheküljel 256 lugemispala, nendest 96 seotud kõnes. On püütud lugemismaterjali elustada graafiliselt; selleks esineb tekstis üle 200 joonise ja pildi, millest suur osa eriti selle raamatu jaoks valmistatud. Lugemismaterjali vahele on paigutatud mõne meie kirjaniku ja tähtsama tegelase (M. Veske, J. Hurt, C. R. Jakobson, F. R. Kreutzvald, L. Koidula, J. V. Jannsen ja t.) näopilt ja lühike elulugu. Keeleliselt on püütud ajakohaselt esineda, kuigi uuendusi on tarvitatud teatava mõõdukusega, nagu see kooliraamatule sünnis. Raamatu käsikirja on lugenud ja parandanud mag. Joh. Aavik, kuna lektor J. V. Veski kõik trükipoognad keeleliselt normeeris ja parandas. Raamatu meeldiva välimuse, paberi häduse ja köite kõvaduse pääle on rõhku pandud.

Eelpool tähendatud arvustuses (vaata: Kuukiri „Eesti Kirjandus“ 1924, nr. 6, lhk. 249!) ütleb hr M. O k a s selle raamatu kohta järgmist:

„Huvitaja“ II jagu kuulub eestikeelsete lugemikkude alal paremate hulka. Raamatu sisu, mis üheksasse ossa on jaotatud, on teise aasta õpilastele jõukohane. Lugemispalad on mõõduka pikkusega, nii et käsitlemisel on üksiku lugemispala läbitöötamine tunnis võimaldatud. Lugemispalad sisaldavad aineid lapse elust ja tegevusest, last ümbritsevast loodusest (näit. metsateelt, vetevaldast), muinasmaalt; inimeste, loomade, taimede elust-olust, aasta-egadelt; kujukaid teateid Eesti kodumaast, rahvast, kirjanikkudest, ühes viimaste näopiltide esitlemisega (8 kirjanikku). Raamat on eesti lastele valmistatud, on — nagu juba tähendasin — teise õppeaasta laste võimetele vastavalt kokku seatud. Raamatu keel on üldtarvitav kirjakeel, nagu ta Tallinna-eesti murrakuist tekkinud ja arenenud. Autoritel ei näi olevat kalduvusi võru-setu murrakut kirjakeelde tüürida. Keeleühtluse poolest on „Huvitaja“ väga rahuloldav kooliraamat. Luulenäited seotud kõnes on head ja paremad valitud. Töökooli põhimõtte huvides sooviksin, et raamatus igapäevase töö ja tehnika alalt rohkem sääraseid asjalisi lugemisi oleks, mis lapsi tegevusele ergutaksid, tegevusele, mis koolis või kodus teostamise võimaldaksid. Raamatus on mõned seesugused: „Esimesed talverõõmud“ (127. lhk.), „Ilus tegu“ (143. lhk.) jne. Tegevusele avatlev „Karvane koll“ (19. lhk.) kui negatiivselt mõjuv lugemispala võiks ära jääda. Iseärilist tähelepanu äratavad „Huvitaja“ pildid. Pildistused on korralikud, nagu neid meie lugemikkudes harv leidub. Piltides puudub ebaproportsionaalsus. Mitmed neist on kunstimaitseliselt valmistatud ja tekitavad vaatlejas esteetilist rahuldustunnet, näit. „Metsatee“ (40. lhk.), „Tuuline meri“ (68. lhk.), „Mets“ (30. ja 33. lhk.), „Raudteerong“ (169. lhk.), kirjanikkude näopildid, ülesvõtted E. R. Muuseumi kogudest ja mitmed teised. Nähtavasti on „Lastelehe“ illustratsioonide ilu ja mõõdukus „Huvitaja“ valmimisel kaasa mõjunud. Ja mitte ainult pildistustes: „Lastelehe“ mõõdukus, sündsustunne, isamaaline armsus ja labasust põlgav aulus näivad „Huvitaja“ lugemisteski väärilist esinemist leidnud olevat.“

3. „Huvitaja“ III jagu,

lugemik III õppeaasta jaoks, kokku seadnud **V. Tamman** ja **A. Rull**.
268 suurt lehekülge. Hind kõvas köites 180 mrk.

Nagu „Huvitaja“ I ja II jao, nii on kolmandagi jao kokkuseadmisel silmas peetud põhimõtet, pakkuda III aasta õpilastele meie kirjandusest kõige kaunimat ja armsamat, mis valmistaks lastele rõõmu ja ärataks nad hädusele, töökusele, õiglusele, kodukoha ja isamaa armastusele. On püütud hoiduda värvitute ja mõtteahtrate, teiselt poolt aga ka labasevõitu, tühiste ja lööksõnadega läbisoolatud lugemispalade eest. Et laste lugemisoskus kolmandal õppeaastal juba teataval määral edenenud, on võimalikuks peetud pakkuda siin enamvähem pikemaid lugemistükke. Raamatus leiduvad 153 lugemispala, millest 45 numbrit rüümitud kõnes, jagunevad kuude rühma: 1) laste elust (26 nr.), 2) inimeste elust ja tegevusest (16 nr.), 3) loomade elust (17 nr.), 4) loodusest (20 nr.), 5) muinasmaalt (24 nr.) ja 6) kodumaalt (50 nr.). Lugemismaterjali elustamise eest jooniste ja piltide abil on katsutud võimalikult hoolt pidada. Kunstnik R. Kivit on joonistanud käesolevasse raamatusse 68 lugemispalale originaal-sisukujutusi, pääle selle aitavad 60 päevapiltlikku kujutust ja 12 joonist luua ja elustada ettekujutusi meie kodumaa kaunimatest kohtadest ja mõnest meie tuttavamast kirjastusest, kelle kirjutused leiduvad käesolevas raamatus. Keeleliselt on püütud esineda, nagu esimesteski jagudes, ajakohaselt, kuid teatava mõõdukusega, nagu see kooliraamatute sünnis. Raamatu õigekeelsuse ja -kirjutuse on hr. lektor J. V. Veski lahkesti normeerinud „Õigekirjutuse-sõnaraamatu“ praegu ilmuva II trüki alusel.

4. „Huvitaja“ IV jagu,

lugemik IV õppeaasta jaoks, kokku seadnud **V. Tamman** ja **A. Rull**.
312 suurt lehekülge. Hind kõvas pappköites 200 mrk.

„Huvitaja“ IV jagu lõpetab algkooli I astme lugemikkude-seeria. Tema sisu valikul on välja mindud ilukirjanduslikust seisukohast. Kõrvale on jäetud kirjeldused ja õpetlikud palad, sest seda on IV õppeaastal võimalik pakkuda õpilastele eriainete tundides. Käesolevasse raamatusse on koondatud 138 lugemispala 33-elt meie tähtsamalt kirjanikult alates Fählmanni ja Kreutzwaldiga ja lõpetades Tuglase ja Lutsuga, pääle selle veel 28 numbrit tõlkeid nimekamatelt teiste rahvaste autoritelt. Lugemispalade valikul on muidugi silmas peetud, et nad oleksid lastekohased ja pakuksid õpilastele huvi ning võimalust harida oma kirjanduslikku maitset ja arusaamist. Keeleline külg on nagu eelmisteski „Huvitaja“ jagudes ühtlane ja ajakohane ning seisab praegu ilmuva „Eesti õigekeelsuse sõnaraamatu“ alusel. Lugemismaterjali aitavad elustada kunstnik E. Järve 45 stiilset originaaljoonist.

(Lähemat selle raamatu sisu kohta vaata siia juure lisatud erilehel!)

5. „Õigekirja algharjutused“

algkoolide ja keskkoolide alamate klasside jaoks, kokku seadnud **A. Rull**. V parandatud ja täiendatud trükk, 96 lhk., hind 50 mrk.

Käesolev V trükk erineb endistest peajasalikul selle poolest, et siin väikeste ja suurte tähtede harjutused on ette kirjutatud, mitte trükitud nagu eelmistes trükkides. Üldse on kirjutatud teksti 30 lhk. See ongi teinud raamatu vähe suuremaks ja kallimaks kui ta enne oli. Arvan aga, et kirjatäheline tekst algajatele ärakirjutamiseks on palju kohasem kui trükitäheline ja harjutuskogu väärtus sellepoolest tuntavalt on võitnud.

6. „Õigekirja algharjutused“

algkoolide ja keskkoolide alamate klasside jaoks, II vihk, kokku seadnud **A. Rull**. IV muutusteta trükk. 72 lhk., hind endiselt 40 mrk.

A. Rulli „Õigekirja algharjutused“ on peaaegu iga eesti kooli algklassides tarvitusel, seepärast tunneb neid vist iga emakeele õpetaja, ega ole tarvis nende tutvustamiseks sõnu raisata.

7. V. Tammani „Õigekirjutuse-õpetus“

harjutuste- ja etteütlustekogu koolidele ja iseõppijaile, I osa, hääliku-õpetus, 84 lhk., hind 50 mrk.

Selle raamatu sisukord: Eelaste: Häälikud ja tähed (7 nr. harjutusi); I Kaashäälikud sõnade algusel (10 nr. harjut.); II Lühikesed ja pikad häälikud (15 nr. harj.); III Ühesilbiliste sõnade lõpud; IV Häälikute kolm pikkuse järku ehk välted (6 nr. harjut.); V Lihthäälikud (2 nr. harjut.); VI Silbitamine; VII Sõnarõhk; VIII Astmevaheldus (9 nr. harjut.); IX Häälikute pehmenemine (5 nr. harjut.); X Sarnanemine (4 nr. harjut.); XI Häälikute kadumine (2 nr. harjut.).

Ses raamatukeses leiduvad meie õigekirjutuse hääliku-õpetusse puutuvad tähtsamad alused ja reeglid. Iga nähtuse kohta on toodud hulk näiteid ja tarvilik arv harjutusi: üksiklauselisi ja ka sisult tervikuid. Aluseks on võetud „Õigekirjutuse-sõnaraamatu“ uuem (II) trükk. Käesolevale häälikuõpetusele järgneb lähemal ajal sõna- ja lauseõpetus eriraamatutena. Raamat on määratud algkooli vanemate klasside ja keskkooli alamate klasside jaoks.

8. „Laste-laul I“

kooli-laulmisraamatu I jagu. Ühehäälsed lastelaulud ja laulumängud I ja II õppeaasta jaoks. Kokku seadnud **Voldemar Tamman** ja **Juhan Aavik**.

72 suurt lehekülge. Hind toredas pappköites 120 mrk.

See raamat on mitmeti uudiseks meie tänavuses koolikirjanduses. Ta sisaldab suure hulga uusi laste-laule (tervelt 54 nr.) meie tuntud heliloojailt ja luuletajailt. Laulud on varustatud sisukohaste mitmevärviliste piltidega huvi ja helevuse äratamiseks lastes laulude vastu. Õpetajate jaoks ilmub eriraamat, milles leiduvad samad laulud ühes nende klaverikaasmängudega.

(Lähemat selle raamatu sisu kohta vaata siia juure lisatud erilehel!)

9. „Eesti-laul“

kogu üldiselt lauldavaid laule, seatud kahele häälele. Kogunud ja seadnud **Voldemar Tamman** ja **Juhan Aavik**. Hind 200 mrk.

Raamat sisaldab oma 166 leheküljel 177 kahehäälsel laulu, nendest: 39 Eesti rahvaviisi, 94 viisi Eesti heliloojatelt (ühes heliloojate näopiltide ja lühikeste elulugudega), 10 viisi vennasrahvailt, 27 naaber- ja teistelt rahvastelt ning

7 üliõpilaste viisi. Sisult jagunevad laulud järgmiselt: isamaalisi laule 26, sõduri- ja marsilaule 27, hälli- ja lastelaule 16, laule kodusest kohakesest 11, laulust ja mängust 13, tundmuse- ja aadeteavaldusi 23, vaimulikke laule 9, hommiku- ja õhtulaule 9, aasta-aegade laule 17, loodus-meeleolude avaldusi 18, armastuslaule 17, naljalaule 19, üliõpilastelaule 7 ja teiste rahvaste laule 3. Raamat esineb taskuraamatu kaustas ja kõvas, nägus kalingorkõites, et oleks kerge teda kaasas kanda ja tarvitada igasugustel koosviibimistel, perekondlistel ja muil pidudel, õppekäikudel ja reisidel, ühismarssimistel, sõdurite, õppurite ja üliõpilaste ringkondades jne. jne.

Nii mõnedki koolid on võtnud „Eesti laulu“ tarvitusele algkooli vanemais klassides, saavutades tema kaudu üsna kujuka ülevaate meie heliloojaist ja nende tuumakamatel lauludest.

Autorite kirjastusel ilmunud:

K. R. Veski ja J. Grünthal:*)

Aritmeetika, I õppeaasta, III trükk, 144 lhk. Hind 50 mrk.

Aritmeetika ja geomeetria, IV õppeaasta, III trükk, 208 lhk. Hind 80 mrk.

Aritmeetika ja geomeetria, V õppeaasta, 192 lhk. Hind 80 marka.

Aritmeetika, algebra ja geomeetria, VI õppeaasta, II trükk, 264 lhk. Hind 120 mrk.

K. N. Rashevski. Stereomeetria, II (muudetud) trükk. Hind 90 mrk.

K. R. Veski ja A. Raudsepp:

Planimeetriliste ülesannete kogu keskkoolidele, algkoolide täiendusklassidele ja iseõppijaile, 96 lhk. Hind 80 mrk.

И. Верендель:

K. P. Вески и Ю. Грюнталь. Арифметика и геометрия, III год обучения. Цена 80 марок.

K. R. Veski ja J. Grünthali algkooli matemaatika õpperaamatud on ainukesed Eestis, mis sisaldavad enestes algkooli täie matemaatika kursuse. Seejuures vastab nende raamatute sisu Haridusministeeriumi algkoolide-õppekavadele, kuna aga raamatud ise on hinna poolest kõige odavamad kooliraamatud.

*) Samade autorite raamatud: Aritmeetika ja geom., II õppeaasta, III trükk; Aritmeetika ja geom., III õppeaasta, III trükk, samuti ka aritm. II õppeaasta venekeelne tõlge on ilmunud k./ü. „Looduse“ kirjastusel ja on sealsamas ka müügil.

„Vaba Maa“ lisas „Kirjandus ja teadus“ nr. 38, 3. oktoobrist 1921. a. kirjutatakse eelnimetatud aritmeetika ja geom. raamatute kohta muu seas järgmist:

„... Et meetod on iseäranis tähtis matemaatika õpetamisel, meil aga sarnased õpperaamatud, mis meetodiliselt hästi läbi mõeldud ja läbi töötatud oleksid, peaaegu täiesti puudusid, siis on mainitud õpperaamatud meie algkoolidele ja keskkoolide alamatele klassidele kui kutsutud külalised. Need õpperaamatud vähendavad märksa niihästi õpetaja kui ka õpilase vaeva, sest et nad 1) kindla meetodi järele kokku on seatud; 2) ülesanded on võetud elust, peasjalikult just eesti elust; 3) vastavad Haridusministeeriumi algkooli õppekavadele... Raamatud on mitmeski mõttes uued meetodiliste võtete poolest... Uudiseks on ka õppekavade kohaselt käsitatud kümnendmurrud... Siis on sisse toodud võrrandid ja protsendid... Raamatu trükk on hästi selge ja jäme. Tarvitatud on kõige uuemaid oskussõnu. Kõiki raamatuid võib julgesti õpetajaile koolis tarvituselevõtmiseks soovitada.“

„Postimees“ (juuli, 1922. a.) kirjutatakse K. Veski ja J. Grünthali „aritimeetikate“ kohta:

„... Vist ühelgi teisel alal ei ole meil nii palju õpperaamatuid ilmunud kui arvuteaduses. Suurem hulk neist pakub aga niihästi meetodiliselt kui ka sisuliselt halba materjali ega vasta Haridusministeeriumi algkoolide õppekavadele. Erandina selles mõttes seisavad möödunud õppeaasta jooksul ilmunud Veski ja Grünthali õpperaamatud.

Võib julgesti öelda, et eesti keeles seni teist õpperaamatut aritmeetika ajal ei leidu, mis meetodiliselt nii hästi oleks läbi töötatud...

...pildid on need, mis õpilast kohe raamatuga seovad...

...raamatute kokkuseadmisel on silmas peetud uuendusvoolusid matemaatika õpetamisel.

...kadunud on ülesanded Orellist, Kurskist, Moskvast, asemele on astunud õpilase oma ümbrus... ülesannete sisu on elust võetud... väljendus on selge ja ladus... on tarvitatud kõige uuemaid matemaatika oskussõnu... ka välimuse poolest on raamatud täiesti rahuloldavad.

„Aritmeetikad“ on väärtuslised tööd... neist on suur kergendus õpetajale, iseäranis aga nõrgalt ettevalmistatud õpetajale.“

„Post.“ 1924. a. 20. augusti numbris kirjutab „Koolmeister“ muuseas järgmist:

„... Veski ja Grünthali raamatute iseäraldus ja headus seisab selles, et olles korraldatud õppeaastate järele à 1 raamat, nad sisaldavad eneses terve matemaatika kursust vastavas klassis. Ühtlasi pakuvad need raamatud ülesannete kõrval (6. õppeaasta — 2417 nr. nr.) ka lühidaid seletusi ja näiteid. Nii viisi on kõrvaldatud vajadus eriraamatute järele matemaatika üksikutes harudes (algebra, geomeetria); nõndasama pole tarvis ka iseäralist „teooria“ õpperaamatut ülesannete kogu juurde. Kõik see soovitab tähendatud raamatuid välistest, puhtpraktilisest küljest...“

Raamatute keel ja terminoloogia on mõõdukas, laitmatu...

Uue trüki juures on teatud uuendusi ja parandusi tehtud, üldse aga uuendusvoolusid matemaatika õpetamisel silmas peetud. Autorid püüavad ruttava elu- ja eduga sammu pidada...

Väliselt jätavad raamatud hea mulje. Selgituseks tarvitatakse jooniseid, graafikuid, mis raamatute väärtust ainult tõstab... Mis puutub ülesannete sisusse, siis on see suuremalt jaolt meie oma elust võetud: tehakse tegemist meie tööstuse, kaubanduse, geograafiasse ja t. aladesse puutuvate küsimuste ja andmetega.

Iseäranis korralikult on (6. õp.) protsentide arvamine käsitatud, kusjuures igal tüübil on 4 lahendusviisi selgitatud, millest siis õpetaja kui ka õpilane ise oma võimete või maitse järele üht kui teist võib valida. Peab tähendama, et

K. Veski ja J. Grünthal omis matemaatika raamatutes 1.—6. kl. mingit „oma“ harjunud meetodi peale ei suru, jättes sellega pedagoogidele siin teatud vabaduse ..

...K. Veski ja J. Grünthali nimetatud õpperaamatud... on omal alal kokkuvõttes kahtlemata paremad, mis meil seni ilmunud, nii et neid julgesti... soovitada võib.“

D. Koppel'i ja S. Sütt'i poolt kokku seatud ja kirjastatud raamatud:

Kooli-atlas.

Hind 200 mrk.

„Postimehes“ nr. 78 (20. märts, 1925. a.) kirjutab selle raamatu kohta A. F. (Mag. geogr.) muuseas järgmist: Tänuväärt töö on teinud meie õpperaamatute kokkuseadjad D. Koppel ja S. Sütt, andes välja esimese eestikeelse värvi- ja kooli-atlase. Vastav atlas ehk kaardistik on õpilastele kui ka noorematele õpetajatele maateaduse käsitamisel mõõdapäsemata tarvilik abinõu. Kui õpetaja veel muukeelseid atlasse võib tarvitada, teeb see õpilastele, eriti nooremates klassides, suuri raskusi. Et vajadust selles asjas rahuldada, on kokkuseadjad vaev igatahes kiiduväärt... .

Üldjoontes on kõik maakera nii füüsiliselt kui poliitiliselt küljest käsitust leidnud, samuti sümpaatne on kosmograafiliste mõistete selgitamiseks teavatumise kaartide ja jooniste esinemine. Üksikasjalisemat käsitust on leidnud Eestimaa ja Euroopa (esimese kohta 2 suurt ja 8 väiksemat ja teise kohta 2 ülevaadet ja 6 väiksemat, üksikasjalisemat kaarti)...

Trükitehnoloogiliselt on nad kõik hästi õnnestunud, nimed selgesti loetavad ja värvid meeldivad... .

Eestimaa füüsiline kaart on õnnestunud, eriti tuleb alla kriipsutada, et siin esineb ka relatiivsete kõrguste vahelduse märkimine shraffide abil (viirudega), mis näitab, kus tõesti enam-vähem täiesti tasased alad esinevad, samuti, millise kujuga need kõrgendikud ja kus suuremad ürgorud asuvad...“

Maateaduse ülesannete kogud:

D. Koppel. Füüsilise ülesannete kogu I vihk. „Looduse vaatlused“, 40 lhk. Hind 35 mrk.

Siia on koondatud need ülesanded, mis tulevad käsitada juba IV, V, VI ja VII õppeaastal ehk ühel neist. Vaatlused puudutavad ilmastikku, füüsilisi loodusnähtusi, taimestikku ja loomastikku ning on eriti huvitavad toimetada maal, loodusele liigidal. Huvitusest ei ole tähendada, et ilmastiku vaatluste järele võiks õpilasi harjutada homseks päevaks ilma ette kuulutama, mis on nii õpilasele kui õpetajale huvitav ja harjumuse ja vilumuse tagajärjel häid tulemusi annab. Selleks on ruumi lubatud ülesannete kogus terveks aastaks. Kuid ei ole igakord tähtis ja tarvilik neid toimetada aasta läbi, vaid järgemööda mõni kuu, kuna asjast huvitatud seda ka igapäev aasta läbi teha võivad.

D. Koppel ja S. Sütt: Maateaduse ülesannete kogu V õ. a. Aasia ja Aafrika (I vihk). Hind 25 mk.

D. Koppel ja S. Sütt: Maateaduse ülesannete kogu V õ. a. (II vihk) Ameerika ja Austraalia. Hind 25 mk.

D. Koppel ja S. Sütt: Maateaduse ülesannete kogu, VI ja VIII õ. a. Eestimaa. Hind 25 mk.

D. Koppel ja S. Sütt: Maateaduse ülesannete kogu. VI ja VIII õ. a. Euroopa (12 kontuuri). Hind 25 mk.

Ülesannete kogud sisaldavad peale kaardikontuuride statistilisi andmeid ja ülesandeid õpilastele, mis aitavad iseseisvalt töid lahendada.

D. Koppel'i kontuurkaardid:

Maailma kaart 40×25 sm, à 6 mk.   Maailma kaart 15×20 sm, à 3 mk.

Euroopa	} 25×21 sm, à 5 mk.	L.-Ameerika	} 25×21 sm, à 5 mk.
Aafrika			
Aasia			
Austraalia			

Eestimaa } 15×20 sm, à 2 mk.
Euroopa }

Nende kontuur-kaartide koostaja on silmas pidanud järgmist:
Kontuur-kaartide ülesanne on fikseerida kaardil kui maa-ala kujutisel neid andmeid, mis sellest saadud.

Nende tarvitamisviis võib olla kahesugune: 1) õpilaste kodused puhtad tööd, mis nõuavad rohkem aega ja 2) skitseerimine tunnis kohe õpetaja seletamise järele või ka kodus ise õppides.

Esimeste juures on tähtis, et kontuur-kaartidel oleks p a r a s f o r m a a t — seesugune, mis oleks kerge veata ja puhas hoida. Ei ole otstarbekohane ega ilus, kui kaart murtakse mitmekorra kokku, mis rikub töö korralikkuse ja ka puhtuse. Seepärast on nende kontuuride formaat 25×21 sm valitud, niisugune, mis ükskord murdes formaadi annab, mis parajasti koolikaustiku vahele ära mahub. Ka tarvitavad liig suured kontuur-kaardid palju värvi ja aega, pealegi kui seda tuleb iga õpilase käest nõuda.

Teiste juures (suurus 15×20 sm) on tähtis see, et nad oleksid v ä i k s e d j a o d a v a d. Väiksed seepärast, et ülesanded neil tulevad kiiresti täita — peasjalikult tunnis seletuse järele. Odavad peavad nad olema seepärast, et õpilane neid suuremal määral vajab — enam kui ühe eksemplari.

Maailmakaardile (väike formaat) tuleb õpetaja seletuse järele kohe joonistada 1) tulemägede, 2) maavärisemiste, 3) valguse-, 4) kliima- ja 5) taimevööde, 6) õhurõhu, 7) temperatuuri (juuli, jaanuar, aasta), 8) tuulte, 9) sademete, 10) merehoovuste, 11) tsüklooniteede, 12) kodu- ja metsloomade, 13) rahvuste, 14) uskude, 15) riigivormide, 16) liiklemisteede, 17) rahvatiheduse jne. levimine.

Samalaadilised ülesanded tulevad täita ka väikestel Euroopa ja Eestimaa kontuuridel.

Suurematel kontuuridel (25×21 sm) tuleksid samad tööd, kuid nagu juba tähendatud, on nad määratud rohkem koduseks tööks ja neis nõutakse piinlikumat puhtust.

Et maateaduses graafiliste kujutuste juures tarvis on millimeetri paber, siis on pealadus saadaval

millimeetri paber

21×30 sm, à 5 mk. leht.

Paberi formaat on samuti niisugune, et teda ükskord murdes võimalik on koolikaustiku vahel hoida. Paberit võib tarvitada pääle maateaduses ettetulevate tööde ka matemaatikas ja muis ainetes.

Käesoleva õppeaasta kestel ilmub samade autorite poolt

õpilastele

1. **Füüsilise maateaduse ülesannete kogu II vihik.**

Opetajatele

2) **Praktilised tööd maateaduses ja juhatus maateadusliste õppevahendite valmistamiseks koolides (metoodika).**

H. Sosaar ja P. Valdson

on kokku seadnud ja kirjastanud järgmised õpperaamatud:

1) **Lehrbuch der deutschen Sprache für estnische Elementarschulen.** I Stufe. 3 Schuljahr. III Auflage. Hind 60 marka.

I jao III trükk ilmub septembrikuu lõpul ümbertöötatult: 1) paladele on jutustav vorm antud, mis õpilast enam huvitama peaks, 2) sõnade valiku ja korduvuse pääle on väärilist rõhku pandud; uusi sõnu tuleb tunnis läbistikku 5—6 kätte õppida, 3) uusi vorme on mõõdukalt tarvitatud, iga järmine uus vorm kerkib esile siis, kui eelmine küllalt harjutatud.

Raamat on piltidega illustreeritud.

2) **Lehrbuch der deutschen Sprache für estnische Elementarschulen.** II Stufe. 4. Schuljahr. II Auflage. Hind 80 marka.

II jagu on kokku seatud aastaegade järele ja on samasuguseid põhimõtteid silmas peetud nagu I jao kokkuseadmise juures. Pikemad palad, millistes rohkem sõnu, on poolitatud.

Raamatus leidub 15 pilti ja 4 laulu nootidega.

3) **Lehrbuch der deutschen Sprache für estnische Elementarschulen.** III Stufe. 5. Schuljahr. II Auflage. Hind 100 marka.

III jao II trükk erineb eelmisest trükist sellega, et teda õpilase võimisele märksa vastavamaks võib lugeda. Raamatu teise osa asemele „Aus der Heimat“ on sisse võetud mõned lühikesed huvitavad muinasjutud. Lühike sõnaõpetus on raamatu lõpule paigutatud selle mõttega, et õpetaja oma arvamise järele õpilaste võimistega arvestades sõnaõpetusest läbi võtab, mis tarvilik.

4) **Lehrbuch der deutschen Sprache für estnische Elementarschulen.** IV Stufe. 6. Schuljahr. Ilmub edaspidi.

„Orviku“ kirjastusel ilmunud:

1. Pedagoog.

Õpetajate tähtraamat. 1925./26. õppeaasta. Trükki toimetanud
Aug. Raud. 448 lhk. Hind kallinguri-köites 200 mk.

Sisukord:

1. Tabel-kalender 1925./26. õ. a. 2. Puhkepäevad, mil koolitööd ei ole.
3. Päevaraamat maailma ja Eesti tähtsamate meeste sünni- ja surma-aastatega ja 89 Eesti avalikkude tegelaste pildiga. 4. Tunnikavade tabelid.
5. Õpilaste edasijõudmine (lahtrid otsuste märkimiseks). 6. Juhatatava klassi õpilaste nimestik. 7. Üksikasjalisi andmeid iga õpilase kohta juhatatavas klassis (mitmesugused küsimused, puudumised, hiljaksjäämised, korramärkused).
8. Õpetajate nimestik. 9. Korrapidajad õpetajad. 10. Korrapidajad õpilased juhatatavas klassis. 11. Kirjalikkude tööde nimestik. 12. Järeleksamid ja suvetööd. 13. Õppekäigud ja -reisid. 14. Tarvilikkude raamatute nimestik. 15. Lugemiseks võetud raamatud. 16. Lugemiseks antud raamatud. 17. Kellele mina võlgu. 18. Kes mulle võlgu. 19. Mitmesuguste maksude tähtpäevi. 20. Sissetulekute ja väljaminekute kokkuvõte. 21. Koosolekuid. 22. Tähtpäevi. 23. Minu kirjavahetusest. 24. Aadresse. Lisa: 25. Eesti keele õigekirjutuse juhised (uue „Õigekeelsuse sõnaraamatu“ põhimõtteil). 26. Instruktsioon avalikkude alg- ja keskkoolide ning nende asetäitvate erakoolide klassijuhatajaile (väljavõte „Riigi Teatajast“). 27. Õpetajate palgaseadus (v. v. „Riigi Teat.“). 28. Perekonna abiraha seadus (v. v. „Riigi Teat.“). 29. Pensioni saamise tabelid (v. v. „Riigi Teat.“). 30. Eesti vabariigi kesk-, kutse- jne. koolide nimestik. 31. Erilisi märkusi (memorandum).

2. Lemmik.

Koolinoorsoo tähtraamat. 1925./26. õ. a. Trükki toimetanud
Aug. Raud. 304 lhk. Hind kõvas köites 125 marka.

Sisukord:

1. Tabel-kalender 1925./26. õ. a. 2. Puhkepäevad, mil koolitööd ei ole.
3. Päevaraamat maailma ja Eesti tähtsamate meeste sünni- ja surma-aastatega ja 89 Eesti avalikkude tegelaste pildiga. 4. Mina (andmeid õpilase kohta). 5. Tunnikavade tabelid. 6. Minu õpetajad. 7. Klassi õpilased. 8. Korrapidajad õpetajad. 9. Korrapidajad õpilased. 10. Õppe- ja käsiraamatute nimestik. 11. Kirjalikkude tööde nimestik. 12. Otsused edasijõudmise kohta. 13. Vahelejäädud tunnid ja hiljaksjäämised, korramärkused. 14. Koolitöö vaheajaks antud tööd. 15. Minu raamatute nimestik. 16. Lugemiseks võetud raamatud. 17. Lugemiseks antud raamatud. 18. Mida tarvis lugeda. 19. Teater. 20. Kontserdid. 21. Koolipeod. 22. Sport. 23. Meteoroloogilised vaatlused. 24. Õppereisid. 25. Minu kirjavahetus. 26. Kellele mina võlgnen. 27. Kes mulle võlgu. 28. Sissetulekud ja väljaminekud. 29. Tähtpäevad. 30. Aadressid. Lisa: 31. Eesti keele õigekirjutuse juhised. 32. Ladinakeelsed mõtte-terad ja tsitaadid. 33. Kronoloogilised tabelid. 33. Mõõdud. 34. Tähtsamate riikide raha. 35. Algarvude tabel. 36. Suur ükskordüks. 37. Lihtmurdude muutmine kümnendikmurdudeks. 38. Ruut- ja kantarvude tabel 1—99. 39. Ruut- ja kantjuured 1—100. 40. Rooma numbrid. 41. Algebra, geometria, trigono-

meetria, stereomeetria, anal. geomeetria, differentsiaal- ja integraalarvutuse valemeid. 42. Füüsikas tarvitatavoid üksusi. 43. Keemia elementide tabel. 44. Elementide perioodiline süsteem. 45. Andmeid maateadusest. 46. Tähtsamaid leidusi. 47. Tervishoidlisi määrusi. 48. Erilisi märkusi (memorandum).

3. Õpilas-vahevihk

kooli ja kodu vahel. 48 lhk. Hind 25 mk.

Sisukord:

1. Tabel-kalender 1925./26. õ. a. 2. Puhkepäevad, mil koolitööd ei ole; koolitöö vaheaajad. 3. Tunnikavade tabelid. 4. Andmeid õpilaste kohta (26 punkti rohkete alapunktidega). 5. Puudumiste vabandused (ärarebitavate lehekestega). 6. Hiljaksjäämist vabandused (ärarebitavate lehekestega). 7. Puudumiste kokkuvõte. 8. Hiljaksjäämist kokkuvõte. 9. Teatabel õpilase edasijõudmise kohta. 10. Teadaannete lehed kooli ja kodu vahel.

Need kolm raamatut on sisuliselt kooskõlastatud teineteisega ning on väga sündsad tarvilikkude märkuste tegemiseks koolitöö puhul; pääle selle pakuvad tähtsamatute lisad väärtuslikke materjale igapäevaseks käsitluseks nii õpetajale kui õpilasele.

Päälao on veel:

E. Kikase kokku seatud ja kirjastatud „**Fr. v. Schilleri ballaad: Die Kraniche des Ibikus**“ saksa-eesi sõnastiku ja sisuseletustega koolidele ja iseõppimiseks. Hind 20 mk.

„**Õpilase Laulik**“ kaunimate ja rahvalikumate laulude kogu, valinud **M. Reisenbuk**.

Kõigi eelnimetatud, minu juures päälao olevate raamatute tellimised täidetakse otsekohe. Jällemüüjatele harilik 25 prots. hinnaalandus.

Austusega V. Tamman.

Adr.: Tartu, Tähe t. 84. — Kõnetraat: 4-44.

V. Tammani

kirjastuse ja kooliraamatute päälao

raamatute nimestik.

Septembri kuul 1925.

„**Huvitaja**“ I jagu, aabits ja alglugemik I õppeaasta jaoks, kokku seadn. V. Tamman ja A. Rull, II trükk, 160 suurt lehekülge, kõvas köites. Hind 100 mrk.

„**Huvitaja**“ II jagu, lugemik II õppeaasta jaoks, kokku seadnud V. Tamman ja A. Rull, II trükk, 224 lhk. Hind kõvas köites 160 mrk.

„**Huvitaja**“ III jagu, lugemik III õppeaasta jaoks, kokku seadnud V. Tamman ja A. Rull, 268 lhk. Hind kõvas köites 180 mrk.

„**Huvitaja**“ IV jagu, lugemik IV õppeaasta jaoks, kokku seadn. V. Tamman ja A. Rull. 312 lhk. Hind kõvas pappköites 200 mrk.

„**Õigekirja algharjutused**“ algkoolide ja keskkoolide alamate klasside jaoks, kokku seadnud A. Rull, I vihik, V parandatud ja täiendatud trükk, 96 lhk. Hind 50 mrk.

„**Õigekirja algharjutused**“ algkoolide ja keskkoolide alamate klasside jaoks, II vihik, kokku seadnud A. Rull, IV muutu-setu trükk, 72 lhk. Hind 40 mrk.

„**Õigekirjutuse-õpetus**“, harjutuste- ja etteütlustekogu koolidele ja iseõppijaile, kokku seadn. V. Tamman, I osa, häälikõpetus, 84 lhk. Hind 50 mrk.

„**Eesti-laul**“, kogu üldiselt lauldavaid laule, seatud kahele häälele, kogunud ja seadnud V. Tamman ja J. Aavik. 160 lhk. Hind 200 mrk.

„**Laste-laul I**“, kooli laulmisraamat, I jagu. Ühehäälsed lastelaulud ja laulumängud I ja II õppeaasta jaoks, kokku seadnud V. Tamman ja Juhan Aavik. 72 lhk. Hind kõvas köites 120 mrk.

„**Aritmeetika**“ I õppeaasta, kokku seadn. K. R. Veski ja J. Grünthal, III trükk, 144 lhk. Hind 50 mrk.

„**Aritmeetika ja geomeetria**“, IV õppeaasta, kokku seadn. K. R. Veski ja J. Grünthal, III trükk, 208 lhk. Hind 80 mrk.

„**Aritmeetika ja geomeetria**“, V õppeaasta, kokku seadn. K. R. Veski ja J. Grünthal, 192 lhk. Hind 80 mrk.

„**Aritmeetika, algebra ja geomeetria**“, VI õppeaasta, kokku seadn. K. R. Veski ja J. Grünthal, 264 lhk. Hind 120 mrk.

„**Stereomeetria**“, K. N. Rashevski, kokku seadnud K. R. Veski ja J. Grünthal, II (muudetud) trükk. Hind 90 mrk.

„**Planimeetriliste ülesannete kogu**“ keskkoolidele, algkoolide täiendusklassidele ja iseõppijaile, kokku seadnud K. R. Veski ja A. Raudsepp, 96 lhk. Hind 80 mrk.

Арифметика и геометрия, III год обучения, К. Р. Вески и Ю. Грюнталь, перевел И. Верендель. Цена 80 марок.

„**Kooli-atlas**“ koolide tarvis kokku seadnud D. Koppel ja S. Sütt. Hind 200 mrk.

D. Koppeli ja S. Sütt'i järgmised maateaduse ülesannete kogud:

1) Maatead. ülesannete kogu „**Aafrika ja Aasia**“, V õppeaasta, I vihk. Hind 25 mrk.

2) Maatead. ülesannete kogu „**Ameerika ja Austraalia**“, V õppeaasta, II vihk. Hind 25 mrk.

3) „**Euroopa**“ 12 kontuuri (16×20 sm). Hind 25 mrk.

4) Maateaduse ülesannete kogu „**Eestimaa**“. Hind 25 mrk.

5) „**Füüsilise maateaduse ülesannete kogu**“, I vihk „Looduse vaatlused“, hind 35 mrk.

D. Koppeli järgmised üksikud kontuurkaardid: **Maailma kaart** (40×25 sm), hind 6 mrk.; **Maailma kaart**, vähem, hind 2 mrk. **Euroopa**, hind 5 mrk. **Aafrika**, hind 5 mrk. **Aasia**, hind 5 mrk. **Austraalia**, hind 5 mrk. **Lõuna-Ameerika**, hind 5 mrk. **Põhja-Ameerika**, hind 5 mrk. **Eestimaa**, hind 3 mrk. **Millimeetri paber**, hind 5 mrk. ja kaustik.

„**Saksa keele õpperaamat eesti algkoolide jaoks**“, I aste, 3 õppeaasta, kokku seadn. H. Sosaar ja P. Valdson, II parandatud trükk. Hind 60 mrk.

„**Saksa keele õpperaamat eesti algkoolide jaoks**“, II aste, 4 õppeaasta, kokku seadn. H. Sosaar ja P. Valdson, II ümbertöötatud trükk. Hind 80 mrk.

„**Saksa keele õpperaamat eesti algkoolide jaoks**“, III aste, 5 õppeaasta, kokku seadn. H. Sosaar ja P. Valdson, II ümbertöötatud trükk. Hind 100 mrk.

„**Pedagoog**“, õpetajate tähtsamat 1925./26. õppeaasta. Trükki toimetanud Aug. Raud, 448 lhk. Hind kalingurköites 200 mrk.

„**Lemmik**“, koolinoorsoo tähtsamat, 1925./26. õppeaasta. Trükki toimetanud Aug. Raud, 304 lhk. Hind kõvas köites 125 mrk.

„**Õpilasevahevihk**“ kooli ja kodu vahel, 48 lhk. Hind 25 mrk.

„**Fr. v. Schilleri ballaad: Die Kraniche des Ibikus**“ saksa-eesti sõnastiku ja sisuseletustega, kokku seadnud E. Kikas. Hind 20 mrk.

„**Õpilase Laulik**“, kaunimate ja rahvalikumate laulude kogu. Valinud M. Reisenbuk.

V. Tamman'i kirjastusel

ilmub lähemal ajal trükist

„Laste-laul I“

Ühehäälsed lastelaulud

klaverikaasmängudega.

Kokku seadnud

Voldemar Tamman ja Juhan Aavik.